

SAL 3
HEJMAR 27

1944
TEBAX-ILON

RONAHÎ

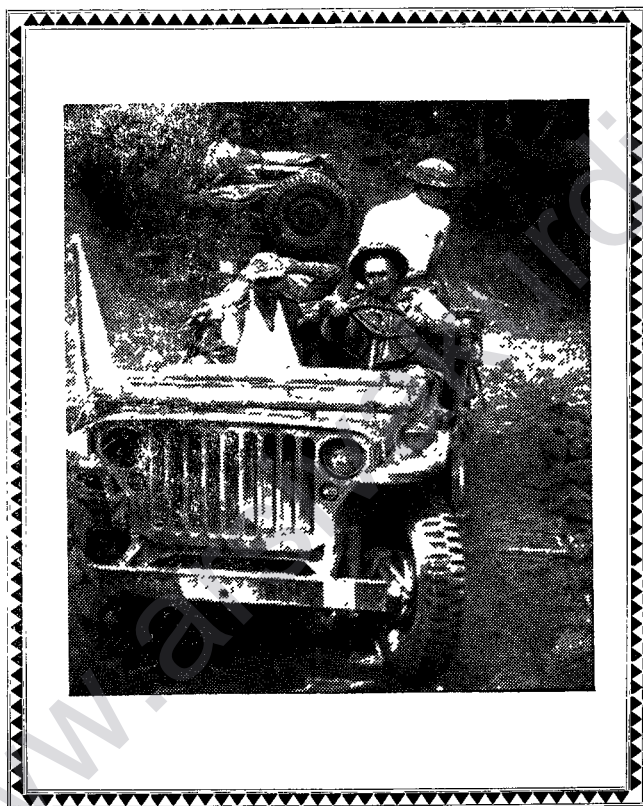
ANNEE 3
NUMÉRO 27

1944
AOÛT-SEPTEMBRE

SUPPLÉMENT ILLUSTRÉ DE LA REVUE KURDE HAWAR

TELÉFON:

Ya Malê : 12—29 Ya Çapxanê : 32—10

ÇAPXANA TEREQIYÊ
ŞAM — 1944

DI VÊ HEJMARÊ DE

Rovî û Guri	Çirokbêj
Ziyareta Melikê Misrê	Smaînê Serhedî
Balafira Bêbalafirvan	Ronahî
Miriyê li ber Masê	Evdirehmanê Rojki
Keleha Xursê	Cemilê Haco
Vegirtina Ewropayê	Rider Deycest
Mezinê Êlê Elo bî	Ferhadê Xerzî
Selahedîn	Osman Sebrî
Diyari	X. Bamernî
Dîwan	Cegerxwîn
Xebatkerê Hawarê	Xwediyê Ronahiyê

Çîroka Kurdmançî:

ROVÎ Û GURÎ

Rojekê rovi birçî bû bû, digeriha di çolê de. Hingê dît gurikî ji nişkê ve rovi girt, rovi hemdê Xuda kir, kenî. Guri got: «ev şixulek ecêb e, ez te bixwim, tu bikenî, tu hemdê Xuda biki.»

Rovi go: «Ez hêvî dikim tu dirêj neki tu zûka min bixwi, da ez bigem miradê xwe.

Ji bo guri bû meraq, go: «tu bêji min ev çi halê te ye?» Rovi got ê: Dema lawaniya min de, min zehf gunehên biçîk û mezî kirine, mi ji mela pirst, gotin; tu neçî hecê, mala Xwedê tewaf neki ev gunehên ha ji ser te ranabin. Mela dibêjin dema mirov ji dil berê xwe bidit hecê, ji sêlûna deriyê mala xwe derkevê li kû derê bimirî ji heca wî qebûl dibit. Vêca eger tu niha min bixwi wê heca min qebûl bibit, ezê rûsipî biçim pêşberê Xwedê. Emrê min ji boriye; xweşî û nexweşî ji min gelek dîtine.

Wextê we go dilê guri nazik bû sewitî gote rovi: «tu ji dil diçî hecê» rovi go: «belê» Guri go: «Wekî niha ez digel te bême hecê tu min digel xwe bibî. Rovi got: «Ezê te digel xwe bibim, ezê xizmeta te ji bikim, ji hire heta wê derê».

Guri ket pêş, rovi ket pey, berê

xwe dan hecê. Wext ji bihar bi, rasta mêrgekê hatin; hêstirek wê ximxîma wê ye; giyayî dixwit. Dema hêstirê guri dît, bû firihîna wî, rovi got hêstirê: «Bê edebê, ew mezinek yê heywana ye, berê xwe daye mala Xwedê» Hêstirê got: «ji dil», Rovi got «belê» got: «hon mi ji nabin, ezê xulamîyê ji hewe re bikim. Rovi got: «belê».

Hêstir ji digel wan çû. Wext ji Bihar e. Hêstir têr av û giyayê Biharê dixwit. Guri tobedar e, tu pezî naxwê, zêf bû, jar bû. Rojekê got rovi «ez idare nakim ji nêza». Rovi got ê: berê me li mala Xwedê ye; guneh bi kêrî me nayê, lê belê em hêstirê bêxî bi rêza şerîtetê. guri go, «qonc e».

Rovi got hêstirê «wiha te qonc e, şev û roj tu av û giyayî dixwi û vedixwi, ev camêrê ha birçî diminê, ev ne camerî ye; ne layiqî mezinahiyê ye.» Hêstirê go: «tu çi dibêji, te çi divêt?» Rovi got: «emê salên xwe hisab bikin, heçî kiçiktir emê bixwin» Hêstirê got: «qonc e».

Her sê rûniştin, guri got rovi: «tu bêje tu çend salî yi». Rovi got: «Cihê tu lê sekini bi ji me zêde ye em mijûl bibin» guri got: «ez nizanin, lê belê diya min ji bo min gotiye sala Midyat ava bûye wê salê Xwedê tu dayî».

Dema guri we got rovi her du destên xwe li serê xwe da; giri, go: «Te birinên min axivadîn, wê selê du kurên min mirin, sinbêla avêti bû serê lêva, her du ji min jin ji wan re anî bîn» guri got: «tu çiqa mezin î» Rovi got: «dey neke, ez ji bê erzî heta niha mame sax».

Gotin hêstirê tu ji bêje «Hêstirê di di dilê xwe de got, ev şewra xwarina min e, çiqa hêstir zehf emir bike bîst salan diminê, emrê wan ji seda ji boriye».

Hêstirê got: «ez nizanin salên min çend in, lê belê diya min ji min re gotiye wextê mi tu sol kiri li ser sola

ZIYARETA MELÎKÊ MISRÊ

Siltanekî Misrê li ber qesra xwe ziyaretek da bû ava kirin. Siltan emîr kiri bû ko peyayên ko di ber ziyaretê re biboriyana diviya bû lê rawestiyana û li ber wê dia bikirana. Herçî dia ne kira wê bihata kuştin. Lê beriya mirinê mehkûm wê bikariya du tiştan daxwaz bike û ew du tişt wê bihatana bi cih anfn. Bi tenê du tişt jê awarte (istisna) kiri bûn; xwestina efiwa xwe û rabûna ser textê siltan. Du nobetdar jî li ber ziyaretê danî bûn.

Rojekê solbendekî nexwende ji ber ko nizanî bû bixwîne guh ne da lewha ko siltan li ser deriyê ziyaretê da bû hilawistin û hêf ko dia bike di ber re boî. Nobetdaran ew girt û bir nik siltan.

Mêrik got ko ne f xwende ye, li ber geriya, kir û ne kir siltan dev jê berneda. Ji mêrik re gotin ko du tiştan dikare daxwaz bike. Mêrik da eqlê xwe û got:

— Berî her tiştî jî zarokên min re deh hezar dînar bişnin.

Di cih de siwerek bi rê kirin û ji mala wî re deh hezar dînar rêkirin.

Stolend got: Herçî daxwaza min a didowan ev e ko ezê beriya ko bimirim li heryekî we bi çokî stûr sê derban lêxim, yek e sivik yek e navîn, yek jî e xurt. Ji ber ko melîk mezinê me hemiyan e, ezê ji melîk dest pê bikin.

Melîk li vî îşî ecêbmayî, li wezirên xwe

nihêrt, wezîr pev şewirîn. Jê re tu devdîr ne dîtîn. Qanûnê diviya bû ko du daxwazên mehkûm, ji efiw û ji rûniştina ser text pêve, bihatana cih. Bi mehkûm re dan û standin. Jê re gotin ko cend hezar dînarên din bişnin mala wî. Mêrik jî şertê xwe ne geriya û li ser gotina xwe sekinî

Melîk bégav ma, ji textê xwe daket û li ber mehkûmê xwe sekinî. Solbend derbeke welê da melîk ko melîk ket erdê û midekî bêhiş ma.

Wextê hişê wî hate serî û melîk rabû ser xwe ji mehkûm pirsî:

— Ev kijan derb bû, a sivik, a navîn an a xurt.

Mehkûm got: Ez bi xwe jî nizanîm ev kijan derb e; wextê min derba didowan li melîk da hingê melîk bi xwe wê bikare derba sivik û giran ji hev ferq bike.

Melîk gava ev bihîst di dilê xwe de got, heke derba li min xistî a sivik e, ezê bi a navîn bimirim, lê heke derba li min xistî a navîn bû, bi a xurt nizanîm wê çi ji min bibe.

Li ser van ramanan melîk berê xwe da mihafîzên ziyaretê û got wan:

— Sebavîno! Ma kê ji we re gotiye ko vî camêrî li ber ziyaretê dia ne kiriye. Ewî di-ake welê kûr kiriye ko we ew bîr ne biriyê. De herin ji vir virkerino, ezê hesabê van viran bi we re bibînim.

Li ser vê yekê melîk mehkûm da berdan û ew deh hezar dînar jî jê ne standin. Ji milê din melîk çend emele dan anfn û ziyaret da xerab kirin. **SMANÊ SERHEDÎ**

te ya lingê rastle mi emrê te nivîsiye.» Guri got rovi: «rabe bixwîne» Rovi rabi ser xwe, jê dûr sekinî, hêstirê lingê xwe bilind kir. Rovi nêri, vegeriha hat cem guri got: «Serê te xweş, wê salê her du kurên min mirin, çavên min tari binc, ez qenc nabînim».

Guri got ev şixûlê min e, min zehf xwendiyê. Rabi ser xwe ba hêstirê ve çû:

Hêstirê lingê xwe kêşa heta guri taze nêzik bû, çîqa qeweta hêstirê hebî, pehînek danî guri; li nav

beyna her du birhên wî da, her du çavên wî derketin, mejiyê wî li guhê wî re derêxist.

Wextê rovi welê dit kent û giri. Hêstirê go rovi «ne şîna te mirov dîzanê, ne şahiya te». Rovi got, «Xwedê zane wekî tê bîra min ko guri berê xwe da mala Xwedê gîriyê mi jê re têt, wekî xwendina wi têt bîra mi, teres te kengê li Medresa sor de xwendî bî, vêca kenê min têt, Xwedê bela te da te.

Çirok çû deştê dê û babê me çûn bihuştê.

BALAFIRA BÊBALAFIRVAN
an
BOMBA FIROLEK

Piştî ko lingên eskerên hevalbendan di beja Ewropayê de erd girt û fesana dîwarê Etlantîkê wek sehwi-rekî belav bû; elemanan heçko sileheke nû keşif kir: balafira bê balafirvan.

Di dora vê sileha nû de elemanan, nemaze ji bo mîletê xwe propagandekê mezin çêkir. Belê, nemaze ev propagande ji bo elemanan dihate çêkirin. Ji ber ko manewiyeta mîletê elemanan hero bêtir dişikest. Çawan ne şikesta; ûris gihastîne tixûbên Eleman yayê, inglîz û emêrikaniyan berê xwe daye Parisê.

Hîtlêr dixwest bi vê sileha nû dilqewîniyê bide mîletê xwe. Lê gelek ne ajot bi alemê re elemanan ji zanî ko ev sileh ne welê ye ko bikare di nav çend rojan de Londrê xerab bike.

Ji xwe tiştê ko elemanan jê re balafira bêbalafirvan gotiye ji bombeke firolek pê ve ne tu tişt e. Bi mekînekê wê berdidin hewayê; bombe di ezmanan re ber bi armancê eve diçe û wextê digehe ser serê wê, dikeve erdê û diteqe. Bê şik gelek caran dikeve cihine ji armancê bi gelekî dûr.

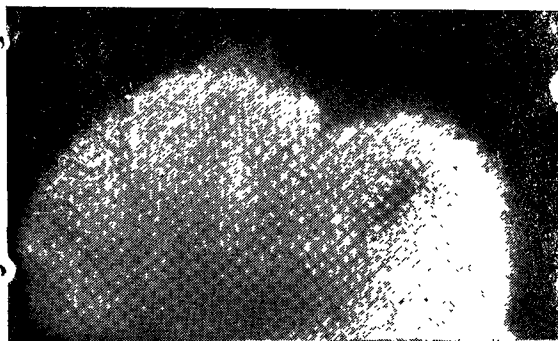
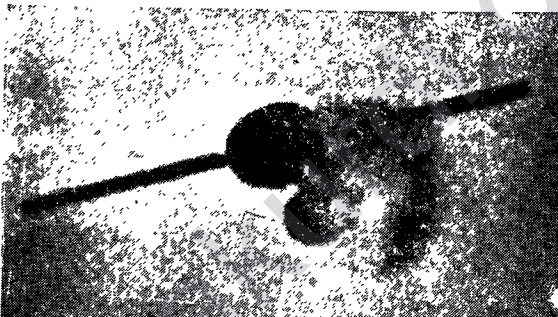
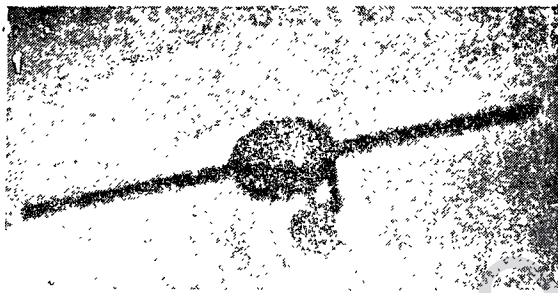
Kelîşeyên rex, wê bombê an balafirê şanî didin. Balafirvanekî brîtanî daye pey, li wê xistiye û ev sûret girtine.

(1) Balafir ber bi armancê ve difire. Roniya ko di bin bedenê re di xuyê texlîtek fanos e. Bi wê fanosê re balafir ji wargehî têtê idare kirin.

(2) Balafirvanê brîtanî bi mîtralyozê agir pê xistiye.

(3) Bomba firolek ji rêveçûnê ketiye û dişewite.

(4) Agir gihastîyê madeyên teqandinê û bombe di hewayê de teqiyaye.

MIRIYË KO

LI BER MASË RÛDINIŞT

Ji kovara emetkanî
Itid beyest hatve
wegetandim

Beriya niho bi sih û pênc salan Çarlêz Karnî û Stêfên Stêlo, du memûrên kedastryoyê hilkişiya bûn çiyakî Keliforniyayê û bi karê xwe mijûl dibûn. West ji dawiya Îlonê bû. Her du heval gibaştî bûn bilindciban û dikûn berê xwe bidin reya vegeerê. Ji sibehê ve ewrîne spi di dûrahiya ezmanan de xuya dikir. West ji bû bû esir. Ji nişkekê ve pûkek li wan rabû. Çavên wan nema diditin. Dikûn ne dikûn reya xwe peyda ne dikûn.

Stêlo yê ko ji hevalê xwe zexmtir û bi gewdetir bû, destê Karnî girtî bû û ew bi xwe re kaş dikir. Karnî zûka westiya bû; lingên wî nema dihatin ber wî. Karnî digote hevalê xwe; ji min bigere, ez nema dikarim. Lê Stêlo dev ji hevalê xwe bernedida. Stêlo ji nişkekê ve qir kir û gote hevalê xwe:

— Vene, têlên telêgrafê. Bivê nevē ev têl ew in ko kadastryoyê Biharê, ew ji bajêr avêline heta koxa serê çiyê. Divêt em berê xwe bidin jor û hilkişin.

Lê, herçî Karnî digot, ez ji te hêvi dikim, ji min bigere, Xwedê zane kox li kû ye...

Stêlo jê ne digeriya, ew bi xwe re kaş dikir û hildikişî. Roj çû bû ava, tariya şevê

daketi bû, lê dinya di bin spîtahiya berfê de qey bi ronî bû. Nizingî saetekê hilkişiyân. Gihasti bûn her deriyê koxikê. Stêlo bi lingekî xwe derî vekir û hevale xwe rakîşande hundir. Di koxikê de êzing zehf bû; li ser beltên koxikê hinek zad ji hebû. Di dawiya koxikê de sixurek yê ko ji ber pûkê baz da bû, melûl melûl li halê xwe digiri. Stêlo da şejderba xwe û sixur kuşt.

Karnî bi tayeke gran ketî bû. Germiya wî Xwedê dîzane rabû bû heta çend derecan. Stêlo hevalê xwe hilgirt û ew xiste nivînê. Karnî şevê pê de ji pesnan şexilî

Westê bû sibe; Karnî hinek li ber xwe dit; germiya wî ji daketi bû. Di koxikê de cihazeke telêgrafê hebû. Karnî lê xebitî û îşaretin dane bajêr.

Talêgafxana bajêr li îsaretên dayî, herçend ew hinek tevli hev bin ji, hişyar bû bû. Belê ji wan îşaretan hati bû zanin ko di koxika serê çiyê de, du zelum, ji ber pûkê girti mane û yek ji wan nexweş e û li gora salûxdanê, mêrik bi sellicanê ketiye.

Berfê etlahî ne dîda; pê de dibari. Telêgafxana bajêr ji wan qut ne dibû; dîda ber dilê wan. Lê piştî bist û çar saetan êdî îşaretên wan tiştine bêmana didan zanîn. Di telêgrafeke xwe de digotin; delbe û cenawir li koxê wer hatine, diriji me dikin; di dora

Çenkeştine britani stola talyanî a leslim bûyî dane pêşiya xwe û wê dibin bendereke xwe.

koxikê de milyaketên baskspî difirîn û ji me re dikenin.

Merkezê dizanî ko qezajenti ketinê hezeyanê, schwiran dibinin û ji pesnan diştexilin.

Stêlo hevalê xwe ji ber masê radikir û ew dixiste nivinê. Roja siseyan Karnî dîsan ji nav cihan rabû û li ber masê rûnist. Dixwest bi bajêr re bide bistine. Heyhat, pûkê têt xerab kiri bûn; êdî tu zindî, ji dût ve ji, bi wan ne dihesiya.

Dinya li wan bû évar. Stêlo hevalê xwe kire nivinê û derket hewşê da ko ézingan bîne. Wextê vegeriya, hevalê xwe li ber masê, destên wî li ser cihaza telêgrafê peyda kir. Karnî ne di heyecanê de bû. Qermeçekên rûyên wî ên vegirfî, xwe sist kiri bûn, bi rahetî li hevalê xwe dinihêrt. Karnî gote hevalê xwe:

— Stêlo ez rahet bûm; ez li ber xwe didim; dikim bimirim. Hêviyek ya min ji te heye, tu min zindî veneşêrî. Heye ko dilê min bibore. Li min miqate be; min zindî veneşêre.

Li gora tiştên ko Stêlo di rûznama xwe de nivisandiye; dotira rojê évarkî wextê Stêlo bi goştê sixurê mayî şiv çêdikir Karnî ji ber sifirê ratû bû û ketî bû nav cihan. Stêlo li hevalê xwe hûr bû. Karnî miri bû, rih pê ne ma bû. Canê wî cemidî û hişk bû bû.

Stêlo midekî ma, çareke din hevalê xwe seh kir, Karnî miri bû. Stêlo rahişte berêkê, derket derve û di nav berfê de gornek kola û hevalê xwe tê de veşart û nimeja wî ji kir.

Wê şevê xew li stêlo herimî; heta sibê xwe di nav cihan de tev da. Wextê dinya zelal bû; çû ézing ani da ko agir dade. Wextê ji ber tifikê li masê zivirî çî bibimî. Karnî li ber masê rûniştiye, bêî ko xwe tev bide û baxêve lê dinihêre.

Stêlo midekî temaşaya hevalê xwe kir; derket derve û rojê pê de, beif tev da û li qûteki, li giyaki geriya. Esirki wextê vegeriya koxikê dîsan hevalê xwe li ber masê rûnişti dît. Çavên zwe firikandin, cardî li masê fedkiri;

Polisên eskertî vaporen bêteref seh diken.

belê Karnî li ber masê rûnişti bû. Stêlo hevalê xwe hilani, ew bire nav herfê û ji nû ve veşart; vegeriya koxikê, diolpên şerabê yên ko di cewdik de ma bûn vexwar û ket nav cihan.

Sibehî wextê Stêlo rabû çî bibine. Hevalê wî disa ji gorinê vegeriya bû û li ber masê rûnişti bû.

Stêlo biserhatiya koxikê, heta vê derê nivisandi bû û hew.

Gava pûk sekinî çar peya ji bajêr derketî bûn û berê xwe da bûn koxikê: du memûrên rêlan, memûrê telêgrafê yê ko bi wan re mixabere kiri bû û diktorek.

Diktora da pêşiyê û ketin hundirê koxê. Stêlo û Karnî her du li ber masê rûnişti bûn. Serê her diwan ji bi berikine şejderbê qulkirî bûn. Ji brîna Stêlo mîxderek xwîn hati bû û lê cemidî bû. Herçi Karnî ji berina wî dilopek ji xwîn ne hati bû.

Piştî ko rûznama Stêlo xwendin, diktora gote hevalên xwe:

KELEHA XURSE

AN ŞERÊ ELÎ HAMANÊ DIGEL MÎRÊ BOTAN

Mîrek rabû, di dewra xwe de bi girani.

Şah Mihemed begê çardeh eşîrên Bota hilani.
Li ser keleha Xursê, li ser mala Elî hamanê
[danî.

Şah Mihemed begê go, Xwedê fermanê li me
[nekê li banê banî.

Ezê yekê binime serê mala Elî Hamanê, ko
[xwedê nani serê tu însanî.

Talî mihemed begê go, ez zanîm hon xursî ne,
[hon şex mal in, diwanzdeh rihspî ne.

Hêj we şûrê mîreka li ser serê xwe ne dine.
Elî Hamanê go, ya mîrê Bota keleha Xursê di
[ber da çem e;

Dengê tîvingê Bota te kir ko bi çardeh eşîra
[va bi ser me da leme, lem e.

Ya hakimê Bota hon hakimê me ne, em kole-
[bendê pêlavê we ne.

—Niho her tişt eşkere bû. Stêlo piştî ko hevalê xwe sê caran veşart û disan ew li ber masê dit, rabû derbek li serê hevalê xwe derbek ji li serê xwe da û mir. Ji ber ko hevalê wi berî çar rojan miri bû jê xwin ne hat.

Bi tenê tiştêk heyê ko ne kifş e. Karnî piştî mirina xwê çawan ji gornê vedigeriya, dihat hundir û li ber masê rûdinişt. Ev jî kifş e. Karnî bi xwe ne dihat; Stêfo di tenahiya koxê de bi heziyanê diket; dinivist, di xew de bi ling dibû, diçû; hevalê xwe jî nav berfê derdixist, tani koxikê, li ber masê rûdinand û wextê hişyar dibû li hatina wi ecêbmayî dima û ew jî nû ve vedişart.»

EVDIREHMANÊ ROJKÎ

Bi xwendina benda ko Mr. Rojkî ji bo Ronahiye wergerandiyê kurdmanciyê mesela Dêra Rebenê ker hatê bîra min. Ev mesele ji min re rehmetî Resûl axa gotiye. C. A. B.

«Dêra rebenê ker li Herekolê jî hemî dera bilintir e. Wextê mir Miheme de, tê de, xanîk çekirine ji bona ceribandinê. Xwarin û ava di mirova danîne tê de. Di zilam Zifîstanê hiştine tê de, heta Biharê. Biharê, hati zozana; nêrine yek ji wan zilama miriye, yek maye.

Ewê mayî ker bûye. Ji bona vî qasî navê wê danîne Dêra-rebenê-ker.»

Mîrê Bota go, ya Elî Hamanê çima tê yekê
[pak kê

Wekî hon kolebendê me ne, çima îsal left sal
[in tu xerc û xeracê keleha xursê nadê.

Elî Hamanê ba kir go, de we ye;

Ma te pîrs ji bav û kala ne kir ko mala Elî
[Hamanê ji berê da şûrkêşê we ye.

Mîr go, keleha xursê keleheke bi ban e;

Mî pîrs ji bav û kala kikiye, mala Elî Ha-
[manê axa ne.

Belê ez zanîm, hon ji berê da şûrkêşê mîrê
[Bota ne.

Elî Hamanê go ya hakimê Bota, li min û vê
[tevrazê,

Wekî tu zanî em şûrkêşê we ne, tu çima xerc
[û xeracê jî me dixwazê.

Mîr go, dinya li min germ e, Havîn e;

Belê ez zanîm, hon şûrkêşê me ne, lê di dewra
[min de tu hesabê min li cem we nîne.

Elî Hamanê gote mîrê Bota, li min geriyaye
[bayê vê felekê,

Ji roja ko ziriyeta we peyda bû li dinyayê,

Tucara xerc û berc ji me ne standiyê bi kotekê.

Mîrê min, em xursî ne, şex mal in, diwanzdeh
[rihspî ne.

Tucara me şûrê mîreka bi kotekî li ser serê
[xwe ne dine.

Jî roja ko em rabûne, em eşîreke bêserî ne.

Mîrê Bota ba kire Elî Hamanê go, çima tu
[we nakê;

Wekî hon şûrkêşê me ne, çima tu weke Bota
[hikmê me qebûl nakê?

Ma tu nizanî ko tu xerc û xeracê keleha Xursê
[nedî,

Êdî Mihemed beg vê yekê jî te qebûl nakê.

Elî Hemanê go, mîrê min bi aniya te ez welê
[nakim;

Bi aniya mîrê Bota kim, ez jî vî hikmê ha
[qebûl nakim.

Mîrê Bota ba kir go, Elî Hamanê, sibe ye, tavê
[li min û te veda.

Heke tu xerc û bercê keleha Xursê nedî, ezê
[keleha Xursê hilweştinî bi ser

[hûr û girê we da.

Hê nû, Elî Hamanê ba kir go, ez, Elî me, Eliyê
[qut im.

Bi şevê bi heft qaliba berika dibirim û bi rojê
[bi heft coniya dermên dikutim.

Bi aniya mîrê Bota êdî ez ji ber eskerê Bota
[nalebitim.

De hingê hê nû, cindiyê Bota li xwe kirin po-
 [stê pilinga;
 Mîr dengê xwe kir li çardeh eşîrê Bota, bû
 [gurmêna tîvinga.
 Mîrê Bota, tu di dewra xwe de hakimekî giran î.
 Hê nû, Eli Hamanê dengê xwe li her çardeh
 [peyayê Eli Hamanê hilantî.
 Keleha Xursê, keleheke bi bender'e.
 Mîrê Bota bi cindiyê Bota ve, heft sala li ser
 [Eli Hamanê kire şer e.
 Keleha Xursê, keleheke li der kaniyê.
 Piştî heft sala mala Eli Hamanê kete eşîrî û
 [rêziliyê.
 Eli Hamanê go, ez li bextê mîrê xwe me, mîr
 [bide me rîya xwînitîyê.
 Mîr gote Eli Hamanê, ez we nakim.
 Te gelek ji cindiyê Bota kuştine, ez li rû awa-
 [yê te bernadim.
 Keleha xursê, keleheke li nû banî.
 Cindiyê Bota, li Bota gihane hev, şewra xwe
 [dantî.
 Mîr go, gelî cindiya, ma çawa baş e?
 Cindiya go, bejna hakimê me ji darê gez e;
 Ev isal, heft sal in, li ser mala Eli Hamanê me
 [kir şer, bi lez û bez e.
 Mala Eli Memanê, maleke hevzare ye;
 Ko mîr rê bidê Eli Hamanê, ev qenciya mîrê
 [me ye.
 Mîr go, gelî cindiyê Bota ez we nakim;

Hela ko ez sê berikê delûziqûmê di Eli wer
 [nekim, ez xwînitîya wî qebûl nakim.
 Eli Hemanê go, Keleha xusê bi zûr e;
 Heke mîr ji me re bidê ra û destûr e,
 Mîn golîna mîrê xwe qebûl e.
 Keleha Xursê bi vî sintî
 Eli Hamanê rabû, xwe kire armenc û li ser
 [sûra kelehê ji mîrê Bota re sekintî
 Eli Hamanê go, mîrê Bota de we ye, rebê
 [izetê li ser şehde ye.
 Emrê mîrê Bota ye êdî delûziqûmê çêke, destûra
 [mîrê me ye.
 Keleha Xursê, li derê çayê.
 Mîrê Bota li ber Eli Hamanê rûnişt û derba
 [pêşt berda-yê.
 Eli Hamanê ba kir go, ya mîrê mi li min û
 [vê yekê.
 Bi anîya mîrê xwe kim derba te ji aliyê rastê
 [ve kete kêlekê.
 Mîr gote Eli, keleha Xursê keleheke bi navder e,
 Hêj du berik mane, ji min û te re.
 Keleha xursê keleheke bi tû we.
 Mir li ber Eli Hamanê rûnişt û avêtîyê derba
 [didîwa.
 Eli Hamanê go, mîrê min keleha Xursê keleheke
 [di ber palê da,
 Sibe ye tavê li me da.
 Ez bi anîya mîrê xwe kim berikê delûziqûmê
 [va ye ji aliyê çepê ve kete diwarê
 [qesrê ber çokê da.

Berforpiyoreke britanî a nû. Tersaneyên Înglîstanê van bertorpiyoran bi desteyan dadixin behîrê. Ev bertorpiyer piçûk lê gelek bi sirhet in. Bi (1190) tonî mezin in.

*Mîr ba kir go keleha Xursê li der kaniya.
Eli Hamanê ji min û te re, maye derba sisiya.
Keleha Xursê keleheke bi ferx û kevok e.*

Mîr li ber Eli rûnişt û berikê delûziqûmê lê

[kire zok e.

*Dîsa Xwedê Eli xelas kir, berik Eli ne girt,
[kete diwarê qesrê, nava her du çoka.*

Mîr go, Eli Hamanê de here, bextê min û bawê

[min ji te re.

Rabe bi destê eştrê xwe bigre, ji ber me xwîni

[be û here.

Mîrê Bota rabû bi giranî, eskerê Bota ji ser

[keleha Xursê hilanî.

Mîr go, min ji aliqê xwe kir sê derbê mirinê,

[min avêtin lê Xwedê jê re nanî.

Eli Hamanê rabû, dilwê û dilezênê, qederê

[Xwedê dihelênê.

Bi destê eştra keleha Xursê digrê û xwîni dibê,

[diçê gundê Kertewênê.

Kertewên gundek ji yê Hevêrka ye; dikevê raserf Nisêbinê. Piştî çend salan Eli Hamanê gelekî şepirze bû. Rojekê gote zarowên xwe, rabin emê herin mîr bikujin, ma ji vê bêtir de çi bêt serê me.

Zarowên wî ev gotin qebûl kirin û çûn. Piştî ko xwe gihandin oda ko mîr tê da radizê; nêrf gava mîr razaye. Eli rabû rahişte qelûna mîr û kîsikê wî hilanî û qelûna xwe a pîsik û kîsikê xwe ê ji toşilê benika dagirtî di cihê wan de danî. Rahişte du berika û du derb derman li ber balgîhê mîr danin; û gote zarowên xwe, rabin bilivin em herin, î ê me ev bû.

Eli her çû. Sibê mîr rabû nêrf û li kîsik û qelûn û derb û bera; fikirî û go, hebê nebê ev îşê ha îşê Eli Hamanê ye û dixwiye ko Eli gelekî tengzar bûye. Hema rabû deng li xulaman kir go, zû li Eli Hamanê bigerin, bê ka li kû û çî bû ye.

Xulam bi pîrsa ketin, Eli li Kertewênê dftin. Hema di cih da vegehan û ji mîr re gotin. Mîr go de zû dewara bibin û mala wî bînin. Heta xwîlam çûn pey mala wî, nêrfin gava Eli piştî wan ne xweş ketiye û miriye. Zarowên wî vegarihane cem mirê xwe.

Hej tirba Eli Hamanê li serê girê Kertewênê ava ye.

CEMÎLÊ HACO

Tiştê ko min bi xwe bihiştiye Eli Hamanê digel zarowên xwe vegeriya bû ba mîr û midexî ji li cem ma bû. Lê beriya ko bimirê wesiyet kiri bû ko di Kertewênê de bête veşartin. Ji ber ko Kortewên jê re bû bû weteneke didowan. Ji lewre cendekê wî birin Kertewênê û lê veşartin.

C. A. B.

VEGIRTINA EWROPAYÊ

JÎ RÎDER DEYCEST

Belê îro inglîz û emêrikanî digel hevalbendên xwe ên din beja Ewropavê ji nû ve vedgîrin. Hitler piştî şikestina Fransê Ewrope vegirtî bû û ew ji xwe re kiri bû kelehek Lê herwekî me berî du salan jî gotiye Hitler ne hakimê kelehê lê girtiyê wê bû. Rojekê neyarên wî pê li erdê kelehê bikirana. Ji 6ê Hizêranê ve neyarên wî pê li erdê keleha wî kirine û ordiwa Hitler li ber hezîmeta xwe a qetî ye.

Çend mixabirên kovara emêrikanî Rîder Deycest yên ko hevaltiya ordiwen ko ji aliqê roavê de dirêji keleka Ewropayê kirine, dikin, di heqê vê seferê de û di kovara xwe de hin bendan belav dikin. Dilê me heye em wan bendan hin bi hin wergerînin kurd-manciyê û di kovata xwe de belav bikin.

HAZÎRÎ— Beri çar salan wextê ko cindiye britanî ê paşin dikir ji Dünkerkê li vapore siwar bibe û terka beja Ewropayê bide, Çorçil, serekwezîrê Britanyayê banî çend zabitan kiri bû û ji wan daxwaz kiri bû ko jê re planeke vegeerê, plana vegeera inglîzlan li beja Ewropayê pêk bînin.

Wan zabitan di cih de dest bi xebatê kiri bû û plana xwe çêdikir. Heta Îlona sala 1942 an li Ewropayê vegeer di halê planekê de ma bû. Lê wextê Rûzwelt û Çorçil di Efrîqa dakur de li hev gihane hev êdî plan bû bû rastiye, Lê herçî cihê daketinê yanî Normandî, ancax di Tebaxa sala 1943an de hate bi nav kirin. Ev jî di Kenadê, di bajarê Kebekê de çêbû bû.

Herçî wextê hicûmê beriya niho, yanî beriya hicûmê di heşt mehan bi nav kirin. Hicûm di navbera 15ê Gulan û 15ê Hizêranê de wê çêbiwa. Di Çiriya sala 1943 an a pêşin de gava Rûzwelt tarîxa hicûmê ji merêşal Stalin re da zanîn wî jî miwafeqet û tarîxa hicûma ordiwa sor ji hevalbendan re eşkere kir.

Di Kanûna sala 1944an a paşin de wextê genêral Eyzenhawer gihayte Londrê, piştî eskerên heşidandî û çêkên komkiri seh kirin ji bo hicûmê hefta ko li siseyê Hizêranê dest pê dîke û li dehan teman dibe îxtiyar kir. Herçî roja hicûmê bi xwe beriya hicûmê bi çend rojan wê bihata tayîn kirin.

Beriya hefta hicûmê bi şî çil rojî qerargaha serfermandariyê ji Londrê hate guhastin perawan, nizingî benderên ko esker jê siwarî vaporan bibiwana.

Qerargah li nav bîstaneke di xanîne kevare de hati bû saz kirin. Sobayên ko bi melevaniyê derbasî behira Manşê dibûn hero di peravên Normandiye de sûretine nû digirtin.

Beriya hefta hicûmê bi du mehan balafiran dest bi lêxistina rêhesin û piran kirin; nemaze pir û rêhesinên ko digihandin Normandiye. Heta 6ê Kanûna-paşin 82 merkezên rêhesinan hati bûn hingivandin. Li ser vê yekê elemanan miwaseleyên xwe di reyine dûr re temîn dikirin.

Ji bo xapandina dijmin, balafiran heke bombeyok tavêt ser armanca rastin, didowên din tavêtin armancine din.

Beriya hicûmê bi çend rojan dest bi paqijkirina behira Manşê kirin. Di bin himayeta torpiyoy û balafiran de voperên lexemçin ji behirê lexemên ko elemanan danî bûn radikirin. Bi şev balafiran lexem bera devên benderên ko lezbotên elemanî tê de radiketin, didan. Da ko ew bi roj nikarin jê derkevin û dirêjî torpilçinan bikin.

Di îşê keşfê de carina eleman bi xwe bi kêrî sondxwariyan dihatin. Beriya hicûmê bi çend rojan elemanan bi zora şejderbê masivaniyê frensizî rêkiri bûn peravên Îngilistanê da ko wan peravan keşif bikin û li ser tevdi-rên ingilîzan elemanan serwest bikin. Lê tevdi-ra elemanan ne çû serî. Masivaniyê frensizî li şûna ko vegehin cem elemanan li cem ingilîzan man û tevdi-rên ko elemanan di peravên frensizî de dît bûn ji ingilîzan re gotin. Di nav wan de tiştin hebûn ko ingilîzan, hêj pê ne dizanin.

Ji 29ê Adarê ve eskeran berê xwe dida benderên siwarbûnê. Qederê 2 00 trênan xwe tev didan û ew esker digel çekên wan diguhastin peravan. Di qearrgaha serfermandariyê de xerîteke mezin hebû; li ser wê xerîte cih û heriketa eskeran roj bi roj, saet bi saet dibate îşaret kirin. Bi vî awayî sefermandar her gav dikarî bizane yekînekê hicûmê li kû derê ne.

Êdî Eyzenhawer roja hicûmê bi nav kiri bû. Roja Duşembê 5ê Hizêranê.

Li siseyê mehê Çorçil digel merêşal Smats hati bû nik serfermandar. Di nav şte-alîyê de Çorçil ji Eyzenhawer re goti bû ko dilê wî heye roja hicûmê bi xwe, bi eskerên pêşin re derbasî beja Fransayê bibe.

Eyzenhawer hewqas guh ne da bû vê gotinê. Serfermandar bawer dikir ko serke-wê/r henekan dike. Lê wextê ko Çorçil ev gotin çend caran tekrar kir Eyzenhawer jê re da zanîn ko ev tişt talûkeke mezin e û bi hatin-kuştina wî îş dikare tevli hev dibe.

Hêstina elemanî, çav gire dayî bi hêstirgahan ne tene ajotin

Di vê navê de zengilê tel fona Eyzenhawer lêxist. Qralê İngilî tanê bi xwe di telefonê de xeber dida Qral bi niyeta Çorçil hesandi bûn. Qral bi Çorçil re axivî û ê re da zanîn ko jê re divêt ji wê niyet bigere. Çorçil ji welê kir.

Eyzenhawer roja Sebte avare şewrek danî. Çar kes wê pardariya şewrê bikirana. Montî, êr-merêşal Artûr Tîder, emîral Bertram Ramzey û êr-merêşal Traford.

Ji derve hewa xweş xuya dikir. Lê diviya bû pîsporan ev xweşî tekid bikira. Banî zabî-tên stêran kirin, du ingilî û yekî emêrîkanî. Her seyan pev re digotin ko ha ber bi guhêr-beriyê ye û ne ber bi xerê ye.

Li ser texm na, pîsporan bi tifaqa ko sibe, roja Sebte, bigehin hev, şewr belav bû. Dotira rojê yanî li 4ê Hizêranê wextê gihane hev pîsporan di gotina xwe de pê da erdê. Li

ser vè yekê qerar dan ko hicûmê 24 saetan bi şûn de bihêlin.

Ji xwe ba yekar biguhêriya û fortune rabîwa diviya bû hicûm bi ro an ve bi şûn de bimîne heta meheke din heta hêva nû a çardeşevî.

Li 4ê Hizêranê êvarê Çorçil û Smats cardî hati bûn qerargaha Eyzenhawer. Piştî bihnêkê genêral De-Gol jî xwe gihandi bû wan. Ştexalî li ser wextê hicûmê bû. Piştî ko ew çûn Eyzenhawer banî erkanherbên xwe kir; bi wan şewîrî û pîrsa xwe bi pîrsorên felekî jî xist. Pîsoran digot ko hewa ber bi qenciye ve diçit. Li ser vè yekê jî hev belav bûn û dotira rojê, serê sibehê li saet pêncan şewreke din danîn.

Di wê şewrê de Mongomerî; Malorî; emîral Ramzey û erkanherbên wan hazir bûn. Pîsporên felekî pê dan erdê û gotin ko ba ber bi çebûnê ye.

Li ser vè yekê Eyzenhawer gote hevalên xwe: Her tişt hazir e. Heke me îşê xwe bi şûn de hişt balafirên elemanî wê pervan keşif bikin û bizanin ko me tedarika xwe kiriyê û dikin bi ser wan de biçin. Êdî hicûm nabe nişkegavî. Ji milê din dijmin bi balafirên xwe wê dirêjî vapor û qayixên ko esker lê siwar in; bike. Ew jî ne sed in, ne hezar; ne jî du hezar in. Ji mihafeza wan re bêqeder çekên hewayî divêtin. Û heke; jî bervajî ve

hewa ber bi neqencbûnê çû; hingê wê gerek bibe emê eskeran vegerfîn bejê û wan biştin wargehên wan. Ma şik heye ko bi vî karî manewiyeta eskeran wê bête şkenandin.

Eyzenhawer berê xwe da emîral Ramzey û got ê: Ka fikra te çî ye?

Ramzey got: Min divêt ez raya qertelê ezmanan bizanim.

Merêşalê çekên hewayî: Ez amade me, bi raya pîsporên hewayî ve herim.

Emîral got: Madam çekên hewayî dikarin bi firê bikevin stol jî wê bikare pê ve here.

Eyzenhawer rabû ser lingan û bi beşûşî got: Hingê oxura we li xêrê be; Xwedê îşê me bibe serî.

Civat belav bû. Herkes çû ser karê xwe. Ji dema hicûmê re jî rojekê kêmîr ma bû. Eyzenhawer rojê pê de di nav eskeran de digeriya, bi gotinine çak ew kêfxweş dikirin.

Wextê Eyzenhawer gihaste balafîgeha firqeyên ko bi balafîran dê bihatana guhastin û beriya ko eskerên din pê li peravan bikirina wê daketana orta dijmin, genêralan jê re digot ko heke di hicûma pêşîn de lingên eskerên ko di riya behîrê re biçûna; erd ne girta ew firqeyên bijarte wê mehiw biwana. Eyzenhawer jî pê dizanî; lê diviya bû ev talûke û fedekarî bidana ber çavan.

Di vè navê de eskerên wan firqan diketin planoran; yanî balafirên bê-moter. Li wan bû

Ji qada şerê Hindîstanê: Tengeke bîtanî ber bi eniyê ve.

bù şev ù dinya jî xwe ker kiri bù.

6ê Hizêranê serê sibehê; saet bù bù heft. Xebera pêşîn gihastî bù qerargaha serfermandar. Qewetên ko di ezmanan re hatî bûn guhastin danî bûn erdê Fransayê ù eskerên ko di riya behirê re çû bûn pê li peravan kiri bûn. Wextê ev xeber gihandin Eyzenhawer, serfermandar got: «ez çiqas kêfxweş im».

Emîral Ramzey dida zanîn ko stol bi xesarine hindik gihastî bù armanca xwe. Ramzey dijminê xwe xapandi bù. Beriya hicûmê bi çend saetan stolek rêkiri bù ber bi behira bakur. Betariyên elemanî yê peravan topên xwe lê girêda bûn. Di vê navê de stola hicûmê bi selamet nîzîngî li peravên Normandiyê dikir.

Piştî du saetan ji peravên Fransê îşareta pêşîn hati bù. Tê de digotin ko dijmin qeflê hicûmê ê pêşîn avetîye behirê. Di qerargahê de heyecanek rabû bù. Ji nû ve pirsîn. Di îşaretê de xeletek hebû. Qeflê pêşîn mihafizên peravan bi şûn de avetî bûn. Bi vê rastakirinê madê herkesî ji nû ve çêbû.

Piştî 48 saetan lingên eskerên sondxwariyan di beja Ewropayê de erd girti bù. Eskerên inglîz ù emêrkanî derbasî behira Manşê bù bûn.

Beriya niho qralê Spanyayê Filîp ù di pey wî re Napolyon ev tişt ceribandî bûn;

xwesti bûn ji Ewropayê derbasî Îngilîterê bibin. Lê teşebîsa her diwan jî ne çû bù serf. Hitler jî ev plan çêkiri bù; lê ne wêrf bù ew biceribanda. Anglosaksonan ji bervajî ve ev ceribandî ù miwefeq bûn. Neyarên wan nikarî bûn bihtana nik wan; lê ew çûn nik neyarên xwe.

BI STOLÊ RE — Roja hicûmê bù. Êdî di navbera vapora ko em lê bûn ù peravên Fransayê tiştêkî hindik ma bù. Em di hindava Şêrbûrgê de bûn. Ji nişkekê ve zengilê sekînadîne lêxist; mekîne tev de sekînfîn. Di bin tava heyvê de her tişt ker ù bédeng bù. Di dora me de sehwrîne vaporan xuya dikirin. Em li hêviya derba topên elemanî a pêşîn bûn.

Kumandarê keştiyê çavên xwe li xeritê gerand ù got: Em gihastîne.

Zabitê mixabirê serê xwe xurand ù got: Tu tişt naxuye. Bizaniyana ko em li hire ne heta niho bera me didan.

Reîsê erkanherbiyê got: Nik dilê min bi me hesiyane; lê xwe ker dikin da ko me bêxin devê topên xwe ù ji nişkekê ve li me xînin. Nakeve serê min ko siûda me ewçend baş be ko bî ko em xwe bi wan bihesînin gheştî bin van deran.

Reîsê erkanherbiyê şaş bù; em keti bûn ber pozê wan lê hêj dijmin bi me ne hesiya bù. Vaporan qayix dadixistin behirê ù jê herkesî berê xwe dida armanca ko ji berê de jê re hati bù bi nav kirin.

Stolên hicûmê du yekînek tanîn pê, yeke emêrkanî ù yeke britanî. A emêrkanî di bin fermandariya emîral l ên - Kîr, a britanî jî di bin fermandariya emîral Filîp Fiyân de bù.

Qederê pênc hezar vaporên gîrs ù hûr yê ko ji benderine Înglîstanê e tével rabû bûn berê xwe da bûn peravên Fransayê ù di Manşê re derbas dibûn.

Saet bù bù didowê sibehê. Zabitêkî mixaberê got: Balafir in.

Zabitêkî ciwan pirsî: Neyar?...

Kumandar lê vegerand ù got: No, balafirên me, ên eskerguhêz.

Balafir deh bi deh, sf bi sf, penci bi penci h.p. derbas dibun diçun. Ewe daketana erde dijmin.

Ji xwe hej çaryek saet ne keti bu navê ko eskerên wan balafirên pê li erdê kiri bûn. Lê beriya wan paraşûtist daketi bûn û bi bombeyên destan erd ji wan re paqij kiri bûn. Digel vê çendê eskerên di ezmanan re guhastî heta ko gihastî bûn erdê, kê m û zêde, hin xesar diti bûn.

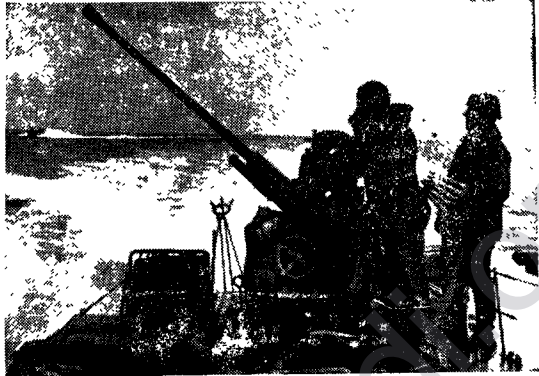
Ji aliyê din fedayine inglîzî û emêrikanî di qeraxê re xwe gihandi bûn betariyên pe-revan û dirêjî wan dikirin. Betarike elemanî e mezin di zêzeminêke çimêntokirî de veşartî bû. Serê zêzeminê bi çimênto welê hati bû asê kirin ko ne guleyên cenkeştîyan, ne jî bombeyên balafirên lê kar ne dikirin. Dido jî fedayîyan timobîleke elemanî xisti bûn destên xwe, lê siwar bû bûn û herê xwe da bûn wê zêzeminê. Fedayîyan bi elemanî bang dida û digot: Hi-cûm dest pê kiriyê.

Nobtedaran bi zena ko yên ko bang didin qasidine ele-manî ne; deriyê zêzeminê vekirin. Fedayîyan bombeyên xwe lê wer kirin; derî nema dihate girtin.

Saet bû bû sisê, bomba-vejên me di ser me re diborin û bombeyên xwe berdidan ser tabiyeyên dijmin yên peravan. Deriyên dojhê li wan vebû bûn. Betariyên dijmin agirê xwe li wan diweşandin. Carina guleyek li balafirê diket û balafir heta ko digihaşte erdê dibû perengekî sor.

Di dora me de qayixên daketinê di şikilê çêxêzina de digihan hev û rêwîngiyên xwe siwar dikirin. Esker di pirên vaboran de kom kom li hêviyê diman. Her û her dengêkî holê dihate bihîstin: Koma 5an li merkeza 4an h.p. Behir rabû rabû. Pêlan qayix wek kîfaran hol dikirin û bi gazan ve jî hev dût dixistin.

ÇEKÛN BERBALAFIR

Topîne navhûdvêj lê çaphûr

Carina piyade ji bi tîfing an tun di xwe perav balafirên di din.

Saet bû bû (5,40). Cenkeştîyan devên topên xwe bi betariyên dijmin ve girêda bûn. Di dora me de girs û hûr 80 cenkeştî hebûn. Di wî heştê cenkeştîyî de qederê 6.30 top hebûn. Di nav deh deqîqan de wî 80 keştîyî du hezar ton gule berda bûn ser betariyên dijmin. Edî bi dûreb nan jî tu tişt ne dihate dîtîn. Perav di bin dût û dûmanê de wînda bû bûn. Lê cenkeştîyan bê ko armancên xwe bibînin nişana xwe li wan digirt. Ji ber ko cihên betariyên dijmin di ser xerîteyine xweser de

nşankirî bûn.

Balafrine keşfê di ser tabyeyên dijmin re difriyan û bi bêtêlê endexta topçiyên me rast dikirin û tabiyeyên hingeftî û xerabkirî ji stolê re didan zanin. Zabitên li ser xeritan li ber wan tabiyên nîsareteke sor datanî; yanî ev tabiyê hatiye herifandin.

Qrayixên daketîne, teji esker, di pêşiya wan de lezbotin, di nav wî dû û dûman û agirî de qesta qeraxan dikir û her qayixê bi rêberiya lezbotê barê xwe di bejê dadikir.

Eskerên ko di van qayixan de bûn, tev de fadaî bûn. Ji wan re diviya bû mîtralyoz û topên hûr yê kor rast bi rast di perawan de hati bûn cih kirin ker bikin û ji ordiwê re rênâ vekin.

Wextê ew qayix û di pey wan re tangên li kelean siwavkirî gihastin bejê û xwe di qûma peravê de teqinandin, dinya pişk bû bû mehşer. Tanga ji ser kelean agir dikir; piyadeyên fedaî bi bombe û timatikên sivik xwe tavêtin nav têlên biderzî û diketin nav çeper û kewarên mîtralyozan. Kes li kesî ne dizivirî; hemiyân qesda pêş dikir.

Lingên eskerên me erd girti bû û Emîral Ramzey li ser soza xwe ma bû û wada xwe anî bû cih. Ma emîral ji Eyzenhawer re ne goti bû: Cihê ko hon dixwazin lê peya bibin, ezê we li wê derê peya bikim.

Rojnamevanekî emêrikani yê ko li ser cenkeştî-yeke emêrikani bû gotiye:

Tiştê pêşin yê ko me ji Normandiye dftiye guleyên topên berbalaf bûn. Belê dijmin ji beja Normandiye bera balafirên me dida yê ko eskerên me diguhastin û dikirin wan berdin orta wan. Ev balafirên ha pey hev di ser serê me re diborin û barên xwe di erdê Normandiye dadikirin.

Piştî ko cenkeştî û balafirên li tabiyên perawan xistin em li qayixan siwar bûn û me berê xwe da bejê. Qayixa me di ser pêlên behirê re wek qalikekî gwîzan hildihat, dadiket, di bin bombeyên balafirên û di nav cenkeştîyên ko agir dikirin re derbas dibû diçû. Vaporên dora me barên xwe yê ji esker û techîzatan bihevketî, dikirin ko vala bikin. Guleyên cenkeştîyên me di ser serê me re diborin, bombeyên balafirên neyar diketin dora me. Vaporên torpîlçîn da bûn pêşiya me û li torpîlên aware digeriyan.

Bombeyek li torpîlçinekê ket; lêketinekê tekûz. Torpîlçîn ji hev de keti bû; bin av dibû. Mazota tê de wek xwîna mirovekî birfîndar jê diçû û li rûyê avê belav dibû. Bî teqîna bombê çend peya zer bû bûn û ji cihê teqandîne bi dûr keti bûn. Me xwe gihande wan. Tev de miri bûn. Milazim Con Trêbson digot: «Ji miriyan bigerin, li zindiyân bigerin», Trêbson qedere şeş peyayên zindî ji avê derêxisti bûn.

Elemanan hemî qirax ji lexman tijî kiri bûn. Piştî 24 saetan mîfrîza me a lexemçîn ji piyadeyan re di nav lexman re reyîn vekirî bûn. Di vî îşî de 17 peya birindar bû bûn; yek jî hati bû kuştin.

Esirkî me pê li bejê kiri bû. La danî bû. Qeravê pê de dûmaneke reş radibû û wextê bilind dibû, di sînga zemên de wek ewirine tarî xuya dikir. Cihê cih balafirên hingaftî wek tewbine qimaş dişewitîn Mirov li kû binihêrtî dî û dûman û agir didî. Qey Normandiye bi xwe dişewitî.

Dawiya eskeran ne dihat; pey hev ji gayixan dadiketin, midekî di avê de diçûn û digihaştin bejê û gesta pêş dikirin; hetanî ko li wan dihatê agir kirin. Hingê kemîn dibûn û şerê xwe dikirin. Hêsrine elemanî jî dest bi hatinê kiri bûn.

Piştfî midekî em rastî xelkê jî dihatin. Berî herkesî ez rastî çend gundiyan hatim. Mirovine bisihet û qewîn bûn. Min jî wan pirsî heke jî wê bonbaranê aciz ne dibûn. Wan li min vegerand û got: «Li ber tiştên ko elemanan bi me dikir ev ne tu tişt e».

Wextê ez vegeyriyam peravê min dît ko hêsrine nû anine. Hêsrî li ber behirê sekinî bûn û li hêviya vaporan bûn da ko derbasî Îngilistanê bibin. Di nav wan de zabitekê hebû. Wî zabîtfî li vaporên ko li ber peravê sekinî bûn temaşa dikir û serê xwe dihejand. Qey di dilê xwe de digot, ma emê çawan bi van kari bin.

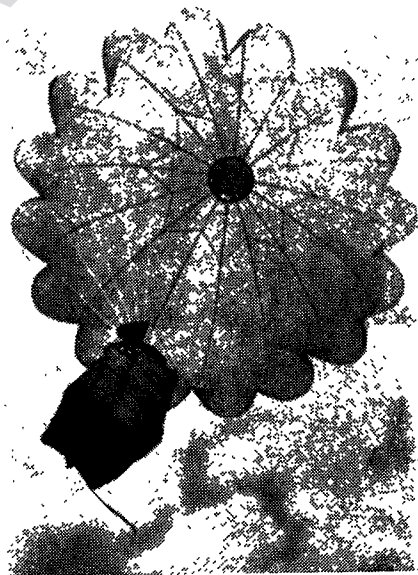
Bi şev di vaporeke birîndaran de ez vedigeriyam Îngilistanê. Yûzbaşiyekî lingsikestî hebû; yekî paraşûtîst, ewî gote min:

—Wextê ez gihastim erdê, lingê min şikest. Di talimê de min du sal derbas kirin. Piştî wan taliman, çî bêsiûdfî,.... ez bigehim qada şer û bêf ko şer bikim jê vegeirim. Belê wextê ez gihastim erdê li kortalekê gêr bûm û lingê min şikest. Elemanan tiştingên xwe li min girêdan, lê ez ne hingivandim. Ez di biniya kortalê de li hêviyê dimam, min gorina xwe peyda kiri bû. Min dît ko elemanek gihastiye serê kortalê û li min digere. Min di dilê xwe de digot, ma bi elemanî çawan dihêjin «ez teslîn im». Lê parê min fikira xwe guhart, min dest bire xwe û bera wî da. Mêrik bê rih ket. Dilê min hinek rahet bû bû. Min digot, qet nebit min jî yek kuşt.

Zabitekî behriyê digot: Li paşiya keştiyê xisti bûn. Bi derba gulê xortek ber bi ezmanan hol bû bû. Min ew di ezmên de dîtî, wek gokekê wer dibû. Wextê daket behrê deryavanan ew derêxist û anî ser pira vaporê. Fi tenê lingekî wî şikestî bû.

Balafrvanekî digot: Ez keti bûm piştî xetên elemanî. Min berê xwe de bû tabiyan Rastî fransizekî hatin. Mêrik ewçend şerab bi min da vexwarin ko ez serxweş ketim. Bi wê serxweşiyê ez ji xetên elemanî derbas bûm û gihastim xetên me.

Biserhatiyên wan hezar û sed hezar eskerên ko daketine peravên Fransê bêne nivisandin jî wan bi kitêbxanan ve kitêb tene pê.

MEZINÉ ÊLÊ ELO BÎ WÊ ÎŞÊ ÊLÊ ÇILO BÎ

Tira êş û jana neçeyitiyê kezeba Çeko hingaft; agir bi dilê wi xist, ax û av û giya û rez û pez tev berdan, terkeseşê welat bû.

Wisa piştpehniya xwe da welat ko nav û dengê welat bi goyê xwe ji seh ne dikir. Meh û sal bi ser Çeko de derbas dibûn. Çeko bi bindar û zar û ziç bû bû.

Êş û jana dilê Çeko û heskirina welat li hevûdû bi şûr û mirtalan bûn. Derdê bêkesî û neçeyitiya ji destê necamêran di nava van meh û salê ko Çeko borandi bû arikariya heskirina welat kir û Çeko bi zar û ziç ve ber bi welat ve dane vegerandin.

Gava ko Çeko niziki li welat kir ji nedî ve dostê wî ê kevin Çelxo rasti wî hat. Piştî ko kêfxweşî di hev de dan, mijûli dirêj bû. Çeko pirsra welat û îş û karê welat kir. Go, bira gula te geş e. Min hivi heye îşê we ji xweş e.

Çelxo lê zivirand, go: Heçî bê - rêtiya weki ko gava hon li welat bûn ne maye. Herkes kar û îşê xwe dike. Kes têkili kesî nabê. Çawa

we divê wisa ye. Çi dirêj bikim mt û gur bi hev re diçêlî.

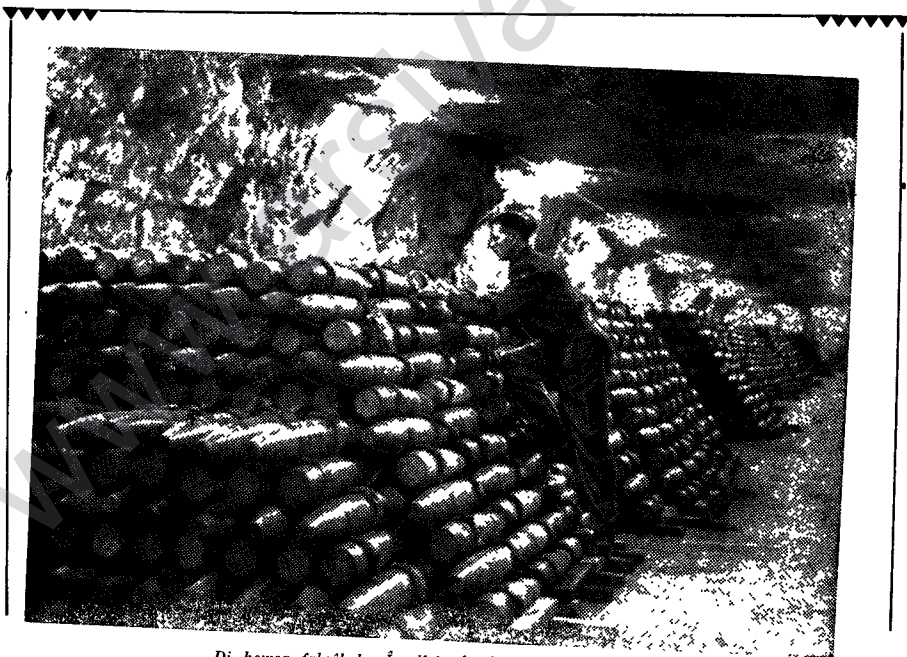
Çeko wisa dêna xwe dida wan xebera; av ji devê wî ber jêr dibû. Di nava xwe de difikîst û digo, êdî ez, pir ne ma digêjim welat û zozanê qulingo, bi diyarê Kosor û Belanûxa bikevim. Disa wekî disa serê xwe hildim bi nav van dehl û deviyê bêserî bikevim. Têr ava sar û saxlem vexwim; xwe li ser vî ket û nefel û helizî bigevizînim. Herwekî berê herim nêçira wan kûviyan, postê rovi û qû-zeyan bikim rêz. Zar û ziçê mi jî, ji xwe re ji derdê necamêra xilas bibin. Lêbelê çawa çêbû devê Çeko ji nedî ve bi stoweki şikestî pirsra mezinê êlê kir û go: Gelo, mezinê êlê ki ye?

Çelxo di wî de pariyekî sekini û hêdî bi ezmanekî peltek go: Bira mezinê êlê Elo ye.

Wekî hon heft cer ava sar li Çeko bikin Çeko wisa tevizî û go:

— Sed xwezî bi kefandiz; û bi dilekî sar î şikestî berê xwe bi paş ve zivirand heya piyê wi ax û av girt çû.

Go: Lawo, heke mezinê êlê Elo bî, wê îşê êlê çilo bî. **FERHADÊ XERZÎ**

Di hewşa fabrikeke Îngilistanê de guleyên topên navîn.

DÎROKA

JÎNA NAPOLYON

— 11 —

(Ez nikarim bi kesê qumar-
baz, bawer bibim. Çi gava
min bihist ko yek bi qumar
diltize, ez bi carekê hêviya
xwe jê dîbrim).

Napolyon

HALÊ HIKÛMETÊ

Li welatê Franseyê giharina hikim, wek gemiya ko di nav deryayê da dikeve ber pelên bayî, jê ra qerarek tine bû. Çi awayê hikim dihate danîn, herhal hinekên xelkê qima xwe pê ne dianîn. Kîjan kom an hikûmet salekê li ser hikim ne diman; hêrgiz dihate guhartin. Guhartinê welê ko şopine malkambax di canê mîlet, rê û doliwên welêt da dihiştin. Herçi koma bihata ser hikim, hinek ji xelkên welêt dikuştin û gelek ji ji xwe ra kirin neyar. Çi gava ew kom li ser hikim biçûya, hikûmeta piştî wê peya û xêrxwazên hikûmeta berî xwe digirtin. Ev celeb girtî dema ji kêra Celad difilitin, ew yek ji kerema Xwedê dizanin.

Ji bo xelkê Franseyê êdi bawerî ne ma bû. Welat wekî xelesa ser avê rojê bi alîki da xar dibû û ber ve binav-bûnê diçû. Gava melik kuştin, piraniya xelkê meliki ji welêt bi derketin; ên mayî ji di nava welêt da neyariya hikûmeta nuh dikirin. Dema Danton hate kuştin, hevalên wî ji wekî melikiyan neyariya hikûmeta nuh kirin. Pir ne çû hevalên Mara û Robispiyêr jî xwe dane ser neyarên hikûmetê. Êdi nema yar û neyar ji hev xweya dibûn. Ên ko herî rojekê çav da bûn nijandina xwîna hev, sibetirê wek biran, şerê yarên duh dikirin.

Di demeke holê da bû ko xelk ji Robispiyêr filitî û hikim ket destê mirovên xêrxwaz û camêr.

Bi koma van mirovan ra «Kongre» hate gotin. Piraniya xelkê hêvî dikirin ko li ser destê kongrê hikûmeteke çak û dilovan were pê û zilim û zînata di nav welêt da hinekî sivik bibe.

Kongre bê etlahî xebitî, da ko ji hikûmeta nuh ra rêznameyêke qenc pêk bîne. Lê danîna rêznameyêke holê dest halê xêrnexwazan ne didan. Wan dixwast ava şelû zelal nebe, da ko bikarin berê xelkê nezan wekî daxwaza xwe badin. Gava rêznameyêke çak bihata pê, pêşiya

hemî nerindiyên dihate girtin. Ji ber vê yekê gelac û tevlokên ne dixwastin lişteki holê çêbe. Bi vê ramanê bû ko herkesî di tala xwe ra xelk radikir ser lîngan. Ji xwe destengiya di nav welêt da, bêkariya pale û pêxasan, gelekî arikariya vexwandîna nerindan dikir. Piştî ko dilê xelkê agir kirin, bi navê xelkê Parisê veqerandîna nizama sala (1793) an xwastin. Ew nizama ko hikim dida destê komekê û lebatên wê komê bi tevayîya dengên mîlet dihatin bijartin. Qanûnên ko wê komê danîna ji heya tevayîya mîlet erê ne gota pê emel ne dibû.

Ew nizama ko di demeke lihevketî da û ji bel hin meşandîna siyasî hati bû çêkirin, tu car bi gengazî ne dihate meşandin. Mana vê nizama han, têkiliya hemî fransîzan ji hikim ra bû ko her carê ji bo standîna dengên, diviya bû li ser û binê welêt xwîn birijîya û fesadî bibûyal..

Kongrê dixwast hin bendên wê nîzamê biguhêre, da ko meşandîna wê hinekî hêsan bibe. Ji bo vê yekê ji komek da xweya kirin. Dema xêrnexwazan ev dit, xelkê ko dil û guhên wan jehrandî bûn hêvotin, bi garanek pale û pêxas dirêji avahiya kongrê kirin û

ketin hndir. Wan dixwast bi çavtirsandinê daxwaza xwe bibin serî. Lê koma kongrê tewiti bi derket; bi viridîqan ne tirsî û li ser ramana xwe ma.

Piştî ko xêrnexwaz tevi pêxas û sêwele-kên ko li dora xwe civandi di avahiya kongrê da bi derketin û ji hev belav bûn, kongrê xwast di destên nerind û gunehkaran da lêde;

da ko careke din li kerê şeytên siwar nebin û tiştên holê nekin. Li ser vê ramanê bû ko li welatê Fransayê hikmê irfî danin, genêral Pişgiro kirin hakimê eskerî; da ko dûvê gelac û fesadiyê di ber da bibire. Bi vê bû ko çar mirov ji serekên xêrnexwazan ji welêt bi der xistin, nefî kirin û ji ên mayî ji gelek avêtin hepsan û agirê fesadiyê temirandin.

JI QADA ŞERÊ ÎTALYAYÊ

Eskerên hevalbendan piştî vegirtina Romayê ber bi bakur diçin û gund û bajaran ji elemanan paqij dikin.

Dema serxwerabiyan dit ko koma kongrê bi viridîqan ne tirsî û serê çav raveyî wan kir, hînga wan ji çav dane devê tîfîngê. Wan ji xwe ra digot; ew daxwaza ko bi viridîqan ne kete dest, hemin dê devê tîfîngê bibe. Ji bo vê yekê tevdira xwe pêk anin û sibehî, di bistê gulana 1795an da dirêji avahiya kongrê kirin û ketin hundir. Wan dixwast bi destê zorê daxwaza xwe bi serekê kongrê bidin qebûl kirin. Lê serek, mirovekî dilxurt, serhişk û tewiti bû. Tevî qrên û zirtezirta wan, xwe sist ne kir û bersiveke rast ne da dest wan.

Di wê naberê da yekî ji lebatên kongrê xwast ko wan pêxasên zorbaz ji serek bi dûr xe; lê bi guleya sêwelekeki hate kuştin. Herweki dixwastin çavê serek bi zîrandina cendekê lebatê kuştî bitirsinin; bi kêr û xenceran zîtir zîtirî kirin û heya kûçe û kolanan rakîşandin. Sêwelek kêman caran li ber zilmê serî radikin; lê gava serî hildan, dibin zalim û zinatkerên mezintirî.. Di van serxwerabûnan da ji tiştîne welê dikirin qo rûyê mirov ji şerman diêşî.

Piştî ko kongrê şeş saetan di bin lingê serxwerabûyan da bê rûmet ma, leşkerê hikûmetê xwe gihande ser û bi devê tîfîngan ew ji avahiyê bi derxistin.

Li ser vê han kongrê xwast tola rûmeta xwe ji gelac û nerindan bistîne; da ko careke din kes tiştêki holê

dererê neke. Bi vê ramanê bû ko hemî serekên serxwerabûyan girtin û pirên wan şandin ber kêra celad. Herçi heval û arfkarên wan tev da ji çek û posatan kirin. Bi vi awayî hineki dinê li serê koma kongrê fireh bû. Êdî dikarin bi dilekî rihet ji bo cimhûriyeta nuh nizamêke baş binin pê.

Bi nîzama ko kongirê çêdikir, rîya tevdan û gelaciyê li ber neqencan dihate girtin û her tişt di destê hikûmetê da dima. Ev yek bû ko yekitiyek di navbera hemî xêrnexwazên Cimhûriyetê da ani pê û bi carekê ew rakirin ser lîngan.

Heke ev nîzam bimeşiya êdî dawîya hemî tevdanan dihat. Ji bo neyarên Cimhûriyetê pêşiya vi tiştî girtin diviya bû; heke bi mirina hemîyan bûya jil.. Ji lewre zûka çil hezar peya ji xelkê Parisê gihan hev û di bin serekiya mezinên çavekirî da xwastin disa dirêji avahiya kongrê bikin. Vê carê ne weki hercar bi avêtina kevîran û qireqirê dê têr bikirina û veqerina mala xwe. Lê vê carê, bi top û tîfing, saz û awaz êrişeke pêkhati bû; wek leşkerê ko diçe qada şer!..

Gava kongrê tevdira vê tevgera han bihist, zûka pênc hezar serberz (nefer) ji leşkerê nîzamiyê dane bin destê genêral Mîno û vemîrandina vê serxwerabûnê siaptîne wî. Genêral Mîno miroveki qels û nermik bû. Dema pêşdarên serxwerabûyan tê va bi derketin û dît ko bi her awayî ji leşkerên hikûmetê pirtir û xurtir in; bê ko şerê wan bike, heya seraya Tûyêriyê (avahiya kongirê) li pêş wan bi şûn da vekîşî.

Erê çiqas ko wê rojê tu şer ne bû jî, heya tariya şevê, leşkerê Mîno tevi koma kongrê dorgirti man. **OSMAN SEBRÎ**

Eskerên ko ji wan re kumandos dibêjin piştî talîmine dişwar di xizmetine bîzêmet de tene bi kar existin. Klîşa me eskerine kumandoş şani dide.

DIYARÎ

Bo plisporê kurdî, xwediyê Ronahiyê

Milet ew erde ko sinorên diyar hebin û mirovên wî wekî êk bin û nisbeteke sabit û bo yêktirî bixebitin; heval, dost, xûn û jinên hev in.

Divê mirov millet bipê. Çinkû eger berê xwe bideyne gelek delil heyin ko welatî em hemî yêt doyin. Ev e, bo te delikek ji yên ilmi. Birayên delal, demê cotyar diçît tovê xwe bi axê ra diçînit ev tov bi nav axê da rihên dihopêt. Piştî çend demekî mezin dibit.

Ew bi çi mezin dibe? Ew mezin dibit bi qeweta rîha dilê wî erdî heta dibit dan. Paşê piştî gehîştina vi ziraetê he cotyarê xebatker dê bi dilkî xweş xebitit ev xwarine dê bibe qewet, xûn, hestî û goşt. Ev goştên he dê sefyanê dê hêzek şehwanî jê çêbît. Bi kemela edebî ev cotyarî dê çîte ser cihê jina xwe û çend demekî ew jin dê minit. Paşê dê Xwedê xelatekê detê jinikê. Dê zaroyê xwe bi şîrê memikên xwe peyawir ket.

Xortên delal, hon ji bir nekin, şîrê vê jinika he, ew jî her ji hêza erdî ye. Çinkû ew ji wê xwarinê dixwet ya ko babê zarokî xwariye. Pişt çend mîdekî ev zaro jî dê dest bi vê xwarinê biket, wek bab û diya xwe.

Vêca diyar bû ko ev xort mezin bûye bi hêza vê axê û welat bû sebebî inandina wî û me hemû mirovên li ser dînyayê.

Ey xort, axa, şêx û zorzanên delal, hon hikmî li mejikên xwe biken, ka wacib di welat de çi ye? **X. BAMERNÎ**

HEY FELEK

— Pêşkêşî Diya Fezro —

Hey felek, felek, hey zalim felek,
Ka ew Kurdistan, ka bircên belek.
Min navê cenet, ji te bê minet;
Serbest û aza, va çûm cehenem.

Te mal ne da me, ka hec û zekat;
Min ji te navê ev sewm û selat.
Bendên qanûnan tev da çirandin,
Ka soza te wek isbet-el-imem.

Ev hezar sal in, t'em kirne ebid,
Te em xapandin bi wad û weid.
Qet ji min pê ve kes te nas nake,
Bavê te tirk e, dayka te ecem.

Her çar kenarê me bûne neyar,
Berê me li te qirîn û hewar.
Dengê me naki; bo çi deyn naki?
Bextê te ev e, ey çerxa alem.

Welatê me ye, xweş e Kurdistan,
Zozan û deşt e, tev bax û bistan.
Qenc e, xerab e, welatê me ye;
Bi me pir xweş e, wek baxê irem.

Me tê de kuştin, egid û gernas,
Me tê de hiştin, fêris û mêrxas.
Ser bextê te bê, ma em ne mêr in;
Nayê bira te, Guhderz û Ristem.

Ka Ebû-Mislîm, Şêrkûh û Merwan,
Ka Selahedin, kani Kerim-xan
Ka ew begler û ew mir û paşan;
Ka Bedir-Xan û ka kurên Ristem.

Ma ne hêja ye, em herdem ba kin,
Ax û xewliyê bi ser xwe dakin.

Yan bibne dewlet; yan bêne kuştin;
Yan dilxweş bimrin, yan dil bi matem.

Dermanê me ye xwendin û zanin,
Xortên xwendevan, t êk de cegerxwin,
Her bijin, bijin xortên nûhati,
Her biji, biji Kurdistan herdem.

EY DEWLEMENDÊ SERBILIND

Ey dewlemendê serbilind,
Ma te çiman ser daye xew.
Pir mal û zêr û milk û gund,
Bo çi dixwi her nan û dew.(1)

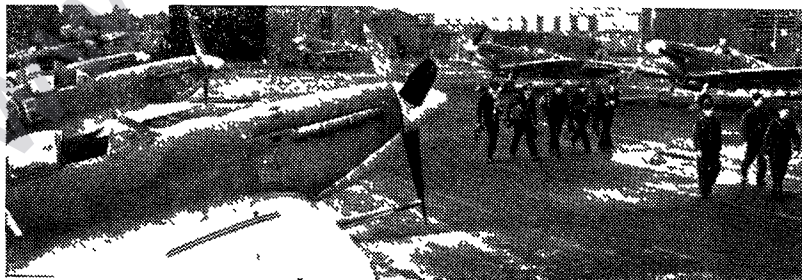
Carek li Ewropa binêr,
Herçî xudan milyonê zer;
Gava ko tê roja welat,
Zêran didin merdane ew.

Raye li te îro xebat,
Ew ji digel te bo welat;
Çêkin dibistan û civat,
Zarok bixwinin roj û şev.

Îro xebat karê te ye,
Lewra ko şans yarê te ye;
Herkes dibin barê te ye,
Peyvên te rast, yên min derew.

Disa ceger min bûye xwin,
Din çû ji dest min, mame dtn;
Bo min welaş şêrin û zin,
Her şev li ser qîrên û tew.

[1] Seydal medhelokê gotiye: «Nan û dew taştîya bi derew, nav û mast taştîya bi rast, nan û şîr taştîya mîr». Ez dizanim, te ji ber kalfiyê gotiye, lê «nam û dew» ne xwarina dewlewevdan e; ew qûtê min û te ye. Ez gelek heji dewî dikim, niza-nim tu pê re çawan î? C. A. B.

Di cihê Ingilistanê de dibistaneke balafirvaniyê

BÊBEXTÎ

Şevêk ya Zivistanê bû. Di pesarên Sipanê Xelatê de herf qerisî û bû bû kurşe. Berlê di bin reşikan de dikire xîrçe-xîrç û deng dida. Di bêlanceke rêlê de zilamek sekini bû û guh dida dora xwe. Ma di vê şevê de derketi bû nêçirê, rîya cenawirekî dipa.... Belê zilam bi çek bû; tîfingek xisti bû bin çengê xwe û carina lê dinihêrt.

Ew, Çeçanê Bûbo, nêçirvaneki serdeste bû. Lê wê şevê li nêçireke çarpê ne digeriya. Çeçan hêdika diçû; carina disekini, li dora xwe, li erdê xwe temaşê dikir. Gihaştî bû tixûbên erdê xwe. Niho li ser wî birê erdê xwe dimeşîya ko ji sê nişan de di navbera mala Bûbo û mala Siyehpûş de bi gelş û dehîw bû. Lê Çeçan zora Serxanê Siyehpûş biri bû û erd ji xwe re tapo kiri bû.

Mala Bûbo û ya Siyehpûş gelek peya ji hev kuştî bûn; gelek xwin di zikên hev de hebûn. Çeçan erd ji xwe re tapo kiri bû; lê Serxan hêj berberî pê dikir. Çeçan mêreki qenc bû; lê gelek hesabê neyarê xwe dikir. Dixwest wê bêxe rêzîka şerîetê û welê bikuje.

Peyayên Çeçan li ser tixûbên erdê wî kemîn bû bûn. Hebû ko hinan dil bikira ko di tariya şevê de derbast erdê wî bibin.

Çeçan da bû rêlê û ji peyayên xwe bi dût keti bû. Di nav daran re diçû û ji xwe re

texmîn dikirin. Xwezî îşev li ser erdê xwe rastî Serxên bihata; biketana pêşberê hev û hew. Xwedê kerim bû. Ma Çeçan di mêrani û segmaniye de ji Serxên kengê kêmîtir derketi bû. Çeçan ev tîst texmîn dikirin û ber bi pêş diçû.

Ji eşayê re baki xurt rabû bû. Bayî çiqilên daran dihejandin û berfa li wan li erdê dibarandin. Çeçan car-caran dixapîya û digot qey pêjina lîngan kiriye. Paşê dizani ko bê ew xapandiye.

Çeçan wextê bedena dareke kevnare li xwe ba da; kele her pozê zilameki. Zilameki pişk wek wî, bi çek û şidihayî. Ew zilam Serxan bi xwe bû. Ma Çeçan ji ev tîst ne dixwest, Xwedê miradê wî biri bû seri.

Her yekî dest bûî bû tîfinga xwe. Dilê her yekî bi eşq û hewesa kuştinê hiltavêt. Her du ji di yek fikir û ramanê de bûn. Ma bêî ko zîrtê xwe bidin, ji hevûdin re tîşteki bibêjin, wek camêran hevûdin bigerinîn çawan bera hev bidana

Wê çi bigotina? Ma wextê gôtinê bû. Her diwan ji niyeta hev dizani. Avdîn..., kuştin... ji hev saft bûn.

Çeçan û Serxan di van mitalan de bûn ko dengêki ezmanan ew ker û bêhiş kirin. Brûskêkê li dara ko her du neyar li ber bûn, da û dar kire çend perçe.

Çeçan û Serxan di bin qetên darê de bêhiş, nixumandi ma bûn. Darê Çeçan li erdê

rast kiri bû û destê wî ê çepê di bin piştê wî de heisandi bû. Her çî Serxan di bin sax û çiqilan de veşartî ma bû. Bi tenê seri û lîngan hela eynûyan xuya dikirin. Ji her diwan ji xwin diçû, lê ne mirî bûn, buîndar bû bûn. Tîfingên her diwan ji şikestî bûn. Her du neyar gelek nizingî hev keti bûn. Destê Çeçan ê serbes, digihaste Serxên.

Çeçan wextê bi xwe hesiya û di xwe ant der destê xwe li ser serê xwe gerand û di dilê xwe de got; ez hêj ne mirime ezê Serxên bikujim, û çavên xwe li Serxên ba da. Serxan

Birek ji siwariyên fasi di qada şerê Îtalyayê de

ji bibişi bû bû. Ramana Serxên a pêşin ji ew bû ko xwe bi ling bike û neyarê xwe bikuje. Lê jê ji ne hat. Serxên bi ken gote neyarê xwe:

— Wey tu ne miri, hêj sax î. Min digot qey te cezayê xwe ditiye. Digel vê hindê, (Çeçan hinek sekini, disan kenî û pêş ve çû) belê Çeçan kete çala ko li neyarê xwe kola; çala ko li ser erdê dizl kola....

Serxên: Heye ko ez ketime çalekê. Lê ew çal di erdê min de ye. Wextê peyayên min wê bên ewê te wek dizeki di erdeki biyani de peyda bikin.

Çeçên: Belê li ser erdeki welê ko tu dizê wî yî, te ew ji me dizî.

Serxên mîdeki xweker kir û paşê got:

— Te digot ko peyayên te wê bên û me ji bin daran derînin. Yê min ji li pey min in. Ewê xwe bilezînin û beriya yê te bigehin me. Ewê min ji bin van sax û çiqilan derînin; lê tiwê di bin wan de biminî, heta ko rih terka bedena te bide. Sibe ezê peyan bişînim mala te da ko xatirê xelkê te bistînin; serdana miriyan tiştêki miqedes e.

Çeçên: Ferz e tu dibêji ko peyayên te beriya yê min xwe bigehînin me. Wextê min terka wan da; min ji wan re got ko terka şopa min nedin û ji dûr ve dîdevaniya min bikin. Heye ko niho peyayên min bi diyarê me ketine ji.....

Serxên: Bila bên, hema min bi ling bikin, tu û peyayên xwe, ez bi tena xwe; heta dawiyê emê şerê hev bikin.

Her diwan dizani ko peyayên wan ne dikari bûn zûka li ser wan vebûn û kesî ne dizani yê kê beriya yê ê din wê bihatana. Lê ji qehran ji rikên hev ve welê digotin.

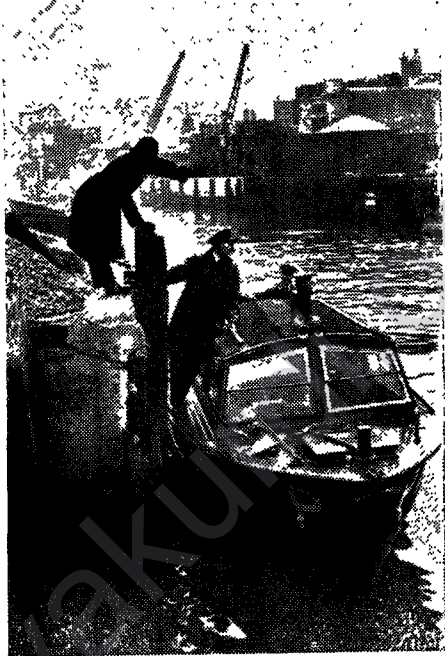
Mîdeki dirêj xwe ker kirin. Di wê navê de Çeçan li xwe xebitî û ji bêrika xwe şûseyek derêxist. Di wê şûşê de çayeke darçin û qurnefilê hebû. Çeçên çend qurtik jê vexwarin. Xwina wî di rayên wî de geriya û ji nû ve rih pê hat. Çeçên gote Serxên:

— Ka ji te re, vê şûşê bigire û ji vê çayê çend qurtikan vexwe. Tiwê pê çêbibî.

Serxên bi kîn lê nihêrt û got: Ji dest neyarê xwe ne çayê, aha heyatê ji venaxwim; tu vexwe ji te re bi keraftê be.

Çeçan li neyarê xwe dinihêrt, dida eqilê xwe. Neyarê wî mîreki qene bû; jê bêtir têşiha, lê deng ne dikir, ne dîda ber sistiyê. Bi van mitalan dilê Çeçên nerm dibû; li ber neyarê xwe diket. Çeçên hilani, gote Serxên:

— Cîranê heke peyayên te beriya yê

Polîsine eskerî vaporan velo dikin

min hatin tu min dixwazi bike. Herç ez min fikra xwe guhartiye. Heke peyayên min beriya yê te hatin; madam tu di erdê min de yî; tu mêvanê min î. Divêt herî pêşin li te fedkirin, te ji bin daran rakin û birinên te derman bikin. Niho di bin giraniya vê dara ko pê li min dike didim eqilê xwe û ehmeqîya me dibînim. Ji bo axeke ko nesiba jê ji çalekê ne bêtir e ev sê nîş in ko em pev çûne, me hevûdin kuştine. Serxano, were em ji vê gelsê bigerin û wek cîranine qenc bibin dost û hevalên hev.

Serxên di cih de lê venegerand, bihekê ma û paşê got:

— Belê, sibe heke em ditine ko li ser hespên xwe û li rex hev ji gundê xwe diçin bajêr, ewê çiqasî li me ecêbmayî bimînin. Ewê bibêjin yek ji mala Bûbo û yek ji mala Siyehpûş çawan bûne hevalên hev û bi hev re bi rê ve diçin. Wextê wê bibînin ko em wek cîranine qenc bi ser hev de diçin û rojine fîdan bi hev re şahînet dikin ewê bibêjin felekê fêlekê daye jor. Ji xwe, cîranê qenc,

heke em xwe bi xweli hev ne hatin, ma' kes heye ko bikare me li hev bine. Belê, ma pêşyan ne gotiye ko xwîn bi xwîné nayête şîştin, xwîn bi avê têtê şîştin. Ev berfa ko daran em lê şidandine çî aveke sar e. Ma kîjan agir heye ko pê venemire, kîjan xwîn heye ko pê neyête şîştin.

Her diwan ji, xwe ker kiri bû. Her du ji di yek texminê de bûn. Heryekî di dilê xwe de digot; xwezi peyayên min beriya yên hevalê min bihatana û min rûyê xwe ji ciranê xwe re spi bikira.

Ba hinek dani bû. Çeçên gote Serxên:

— Me banî peyayên xwe bikira, heye ko deng here wan; ba hinek dani.

Serxên got: Nakeve serê min ko di rêlê de deng bikare here dûr. Herhal peyayên me di kemînê de ne û em dizanin ew di çî niyetê de ne û li hêviya kê ne. Digel vê himdê em dikarin bicarbûnin.

Çend caran bani kesan kirin. Ji dengê wan pê ve tukesî li wan venegerand. Hinekî sekinin û dîsa bang kirin. Çeçên digot, ez dengina dikim. Serxên digot, dengê bê ye.

Çeçên serê xwe hineki hilda û li dorê nihêrt. Ji neşkekê ve got: Ve ne, tèn.

Serxên pirsî: Çend in?

Çeçên: Heşt nehek hene.

Serxên: Hingê ne yên min in. Yên min heft peya bûn. Gelo yên te ne?

Çeçên deng ne kir. Çavên xwe li sehvirên ko dihatin zelal kir û ji wan baneda.

Serxên pirsî: Ma ki ne?

27

Di nîzîngî Londrê de bazarek di bin çadîran de.

Di çiyayên Skoçlandê de dîreke kevnare.

Çeçên hêdika got: Gur in.....

Sibetir peyayên wan di yek wextî de gîhaştin çihê ko axayên wan li berfê teqîn bûn. Li ser berfê rêçine dehbân û şopîne xwîné xwiya dikirin. Ji tîfîngên şikestî, qetên cilan û ji kiloxên seriyân pê ve tu tişt ne ditin.

Dihok: 15 Tirmeh 1944. BIŞARÊ SEGMAN

559

23

XEBATKERÊ

HAWARÊ EVDILEZİZ GERM

Berî çend rojan şexşaliya jêrîn di navbera min û Xebatkerê kovarên me, Evdileziz Germ de çêbû:

Evdileziz: Min divêt ez ji te tişteki bipirsim, destûr heye.

Min: Ma çawan nîne, kerem bike bipirse.

Evdil: Van nivîsarên ko tu dinivîstinî û ez rêz dikim ki dixwînin.

Min: Kurdmanc dixwînin. Kurdmancên Îraq, Îran û Sûriyê.

Evdil: Belê ez pê dizanim. Wextê min adrês çap kirin, min tê de navine bi me nenas û xerib dîtine. Wek Mizgeft, Serê Kaniyê, Dihok, Bamrent, Brîjkan, Kirmanşah. h.p. Ev çi nav in.

Min: Ev navine gund û bajarine kurdi ne.

Evdil: Xwezt min ew û xelkê wan bidîtina.

Min: Ne xwe, tu çire naçî û wan nabînt?

Evdil: Ji xwe min jî ev diviya bû; lê zmanê min ne digeriya. Ji aliyê din dîtirsim ji vî tiş re wê gelek mesref bivêtin.

Min: Hema tu xwe bigehîne nav, kudan û hew. Wextê tu gehîştî nav wan ewê te bihewînin, qedrê te jî bizanin û herçî artkari divêtin ewê ji te re bikin da ko tu bikarî di nav gund û bajarên wan de bigerî. Ji xwe jî kurdên Cizirê tu hînekan nas dikî. Heçiyên ko tu nas nakî ew jî, wextê vê nivîsarê bixwînin wê bizanin tu kî yt. Hingê ew jî destê xwe bidine te.

Em li serê vê gotinê man. Evdileziz çû utza Iraqê bibê. Ji ber ko dilê wî hebû here Iraqê û jê derbasi Cizirê bibê. Lê ji ber ko vîza Iraqê bi dest ne ket programa xwe guhart û rast bi rast berê xwe da Cizirê.

Evdileziz wextê hal û ji min xalir xwest, jî mi pîrsî, heke min jî Cizirê tiştek divêt.

Min got ê: Ez saxiya xelkê wê dixwazim. Gelek silavan li heval û hogiran bike û ji Seyda Cegerxwîn re bibêje ko ez her li hêwiya diwana wî me. Di wan rojan de çapkirina diwana wî jî miletê me re xizmet û fêdeke mezin e.

Xwendevanên delal! Evdileziz xortekî emîn û saxlem e; heçiyên ko bixwazin dikarin ebona kovarê jî bidin-ê.

KWEDIYÊ RONAHIYÊ

ESKERÊN BRÎTANÎ DI PERAVÊN NORMANDIYÊ DE

Kiriyariya Ronahiyê

Ji bo Sûriyê 10 lireyên sûrî — Ji bo welatên din lirekî îngilîzî û niv

Xwedî û gerinendeyê berpirsiyar: Celadet Alî Bedir-Xan. Şam—Sûriye
Directeur Propriétaire: Djéladet Aali Bedir-Khan. Damas—Syrie